

TOLNAI OTTÓ

Santa Scala

Santa Scala 1.

avagy az akheiropoiétosz

A nyolcvanas évek derekán
a véletlen úgy hozta
nekem kellett jutka helyett
távoli rokonunk
bús bandi atya
(mindig is tudtam
a búsok és a busok is
mind rokonaink
a *bušót* járó mohácsi sokácok
pedig sorstársaink
ők a túlnantról
kisebbségiek
immár mi is maszkokkal
innentről
igaz arról nem tudtam
egykor a HATCSÖCS nevű
széles utcai
– egyesek szerint még az
a széles utcai fertály is
pámbok
akkor pedig ha valóban
pámbok
legjelentősebb költőnk
koncz istván is
pámboki
amiképpen mind jelentősebbnek
tűnő
dobó tihamér is az volt
par excellence pámboki –

kocsmát szintén egy bús bérelte
 meg persze bús papucsos is volt
 valamint az arany jános utcai
 főhalász is bús volt
 igaz ő rövid u-val
 bus
 noha én mégis úgy mondtam
 a búsuló főhalász
 ki eladásra otthon
 kis háza udvarán
 naponta
 ropogós kárászt süített
 és akkor még nem is említettem
 a véaszt
 a mohácsi véaszt
 noha épp akkortájt fedeztem fel
 kondor nagy vásznát
 egyik első jelentős modern képünket
 a cselébe vesző uralkodó
 akárha a száradó sár
 repedései által megrajzolt
 monumentális kontúrját
 a fehérvári képtárban
 amiképpen george h w busht
 és az ifjú george w busht
 a két búsuló amerikai elnököt
 sem említettem)
 tehát elnézést
 tényleg kezdjük előlről
 t. olivér régi hibája
 állapította meg az elnézést kérő
 regény misu:
 olykor a vers előtt megírja versét
 de erről most ne nyissunk vitát
 hiszen olykor a vers után is
 megírja
 és akkor jegyzi meg jonathán
 maga a dolog
 (olykor nyúzott
 versetlen versnek mondja)
 ott didereg
 akárha satuba fogva
 a két vers között
 s ő sírva olvassa
 kezdjük tehát valóban előlről

– azt a bizonyos római zarándokutat
 melyre nekem
 a nyolcvanas évek derekán

jutka helyett kellett beugranom
tényleg bús bandi atya vezette
kis telecskai
zarándokcsoport volt
melyet különösmód
egy zentai különítmény
tartott össze határozott meg
emelt jelentőssé
muzikológus barátnőnk
bodor anikó
és édesanyja emi asszony
vezényelte csodálatos kórusával
mire észhez tértem
már rómban is voltunk
megnéztük a mózest
a megsérült pietát
összevettem szülővárosom
fagy szívta-erezte fehér márvány
krisztusának testével
ugyanis mint minden barátom
én is már kisgyerekkoromban
négy-öt éves lehettem
bátyám három évvel idősebb
ráhelyeztem tenyerem
az ő homorú hasára
(a homorú egyik első
költői kategóriám lett
meg is lepódtam
amikor minap
ifjú borász barátom
a bodzapálinka
maximális minőségét
homorúként határozta meg)
nem lenne szabad ilyen korán
ennyire közel engedni hozzá
a kisgyermeket
ma sem tudom miért hittük
egy közülünk való gyerek
ütött rá kalapácsával az eredetire
miért lapul mindegyikünk zsebében
az a kalapács
miért guggol mindegyikünkben
egy kis hősöztratosz
netán magasabbra kellene emelni
bevinni a templomba
üveg mögé tenni a mi pietánkat is
valamint a japánok által éppen restaurált
sixtus-kápolna mennyezetét is
mit jól megnéztünk

prokop péternek köszönve
meg is tapogathattuk
aztán egy kisebb
nem is kisebb
inkább nagyobbnak mondható
sokk
sokat beszéltem róla
de még korántsem beszéltem
kötöttem-költöttem ki magamból
meg hát még mindig nem fordították le
magyarrá miłosz legjobb könyvét
a vadász évét
melyben többek között
a wojtylát is szépen végigbeszéli
igen az történt a szent péter téren
wojtyla lekezelt velem
hiába húzódkodtam-faroltam-
furakodtam hátrafelé
próbáltam eltűnni a tömegben
amikor leállította pápamobilját
TELECSKA
feliratú táblánk előtt
ugyanis valamiért éppen engem
egy szakállas manuszt
célozott meg
a sok töpörödött észak-bácskai
néni között
azt kellett volna a velem való
lekezelés helyett
ama nénik cernával kötött
kis kaporcsokrait
mit ott szorongattak
göcsörtös ujjaik között
átnyújtani wojtylának
megszenteltetni őket legalábbis
(csak később tudtam meg
a kis cernával kötött kaporcsokrok
afféle ózonmaszkokként szolgáltak
ki megszédült a nagy tömegben
beleszippantott)
de mondom ő
erővel velem akart lekezelni
fogalmam sincs miért
megszédültem
lévén hogy nekem nem volt
cernával kötött kis kaporcsokrom
mibe beleszippantsak
wojtyla édesapámra
édesapám idősebb testvéreire

a tornyosi jóska
a kevében élő sándor bácsira hasonlított
majd egyszer csak a santa scala előtt
találtuk magunkat
mire észbe kaptam a szellemes
ájtatoskodva csempésző
mint említettem jelentős minőségű
kórust képező nénik és öreglányok
már mind térdre estek
és ki buzgón imádkozva
ki fennen énekelve
mind többet nyögve
jajgatva szellentgetve
elkezdték mászni
a diófatokba helyezett
jeruzsálemből hozott
fehér márvány lépcsőt
már én is ott nyögtem
jajgattam mint jajgató felicián
meg voltam győződve
darabokra törnek
addig porcelánnak hitt térdkalácsaim
valóban azt hittem meghalok
egyedül az segített hogy a diófa
fokokon kis kerek ablakok
nyíltak a fehér márványra
melyen látni véltem
a pilátus elé vezetett
mindenféle ösztökével
bökdösött jézus vércseppjeit
mire felértünk
a nem kézzel festett
crucifix-kép elé
megtanultam ilyen grádicsos
kajütblakos
négykézláb megmászott
valami
nem kézzel festett kép
akheiropoiétosz
a vers is mint olyan.

Santa Scala 2.
Nádlér–Tandori

Már az is megérintett
ahogy nádlér istván azt mondta
akar vinni
igen már az megérintett
ahogyan istván azt mondta
hogy dezső
hogy akar vinni dezsőnek
a *Hét utolsó* szóból
mondta fel is hívta dezsőt
dezső nagyon kedves volt
mondta istván
azt mondta csak nyugodtan jöjjön
örül neki
nagyon örül neki
csak nyugodtan jöjjön
kapaszkodjon fel
a lépcsőn
nem jegyeztem meg a harmadikra-e
avagy a negyedikre
de anélkül hogy tudtam volna
már akkor a negyedik fixálódott
már akkor beindult bennem is az
a vörös rózsaszín spirál
azt mondta
hagyja ott a küszöbön katalógusát
a *Hét utolsó* szót
és istván valóban felkapaszkodott
a lánchíd utca 23
negyedik emeletére
(ó gondoltam én közben immár
verejtékezve tartva a fekete kagylót
ó a négy emelet
az már sok
az már sok nekem
párizsban egyszer beledagadt a lábam
a cipőmbe és az egész napos séták
múzeumlátogatások után
még le kellett vinni
megsétáltatni a vak falábú kutyát
melyet akkor már megszerettem
nagyon megszerettem
hónom alatt vittem
nagy dobolásában szinte
összevert a szívünk
hónom alatt hoztam
ám visszafelé már egyáltalán

nem bírtam lépkedni
csak térden tudtam közlekedni
a szűk csigalépcsőben
mi lesz rettegtem
ha kinyílik az égbolt
s a csigalépcső tovább csavarodik
mert a párizsi csigalépcsők
valami módon mind tovább csavarodnak
mi lesz ha azzal ver az isten
ezt a szegény jószágot kell vinnem
a végtelenbe térdepelve
azóta maximum háromemeletes
házakban merek megszállni
a negyedik emelet immár
számomra egyszerűen elérhetetlen
aztán majd a harmadik is elérhetetlen lesz
el a második is
az elsőre meg már hason csúszva érkezem)
és istván felkapaszkodott
nem éppen hogy nem kapaszkodott
fiatalosan felsurrant
majd letérdelt
és szépen a küszöbre helyezte
a 3 szem náspolyát
a 3 szem fügét
a pomagránátot
a *Hét utolsó* szót
miközben istván mesélt
arra gondoltam
rendszeresen kellene vinni
rakni valamit dezső küszöbjére
töporlyút kis dézsában netán
kecskesajtot senki sem tud olyan
kecskesajtot csinálni mint jutka
noha főleg kis selyem-
meg rézszitákat vásárolok
a szitásnál
mert vérző szita az ő arca
(mondja michelet)
de olykor kis nyírdézsákat is
vásárolok
és akkor megható halkságával
ismét istván jelentkezett
azt mondta: *Meghalt a Dezső*.
és már mesélte is mi történt
a nappaliban tébláboltak verával
valahová tán a városba készültek
amikor a rádió
épp el akarták zárni

bemondta:

Meghalt Tandori Dezső.
soká hallgattak mesélte
forogtak maguk körül
én messzi homokváram
elefántcsonttornyából
úgy láttam istvánék nappalijában
két szufi forog
a levegőtől is bocsánatot kérve
forog maga körül
akkor mesélte istván
pillanatnyi rövidzárlat keletkezett
az előszoba villanykörtejében
kisietett mesélte
álltam az előszoba közepén
te ismered előszobánkat kérdezte
igen mondtam emlékszel
ott írtam azt az egy mondatot
a 60 éves esterházy péternek
az ÉS-be (+)
mindig is éreztem mondtam
kis előszobátok delejességét
megkérdeztem dezsó itt vagy
aztán visszamentem a szobába
és a villanykörte ismét jelzett
dezsó volt mondta istván
jelezte itt van
3 napig még bolyong a lélek
már tudtam
képet fogok festeni neki
egy nagy elszabadult jambus-jelet
azt is tudtam már két részből
fog állni
egy hajszálvékony (3 milliméteres)
vörösrózsaszín csík
választja el a két részt
ha holnap megfestem
dezsó is láthatja még
3 napig bolyong a lélek
tudtam a valós zsúfolt bal oldalról
a jambus-jel átleng a jobboldali
transzcendens térbe
81-ben volt dezsónek hatvanban
egy kiállítása
utána kaptam tőle mondja istván
kis füzetbe ragasztott oldalon
rajzot
Egy verébszárny emlékei (jambikus)
berámáztam a kis füzetet

reggel megfestettem a képet
átküldöm neked
A jambussal távozó TD-nek
gyors elképzelés volt
dezsó szerette a gyöngébb minőségű
papírosokat ezért kis sárgát tettem
a bal oldal alá
meg olyan indigókékkel csináltam
netán visszahozná a dezsó-féle
indigó-hangzást
és istván máris átküldte
istván legkeményebb
képe
jóllehet az a vörösrózsaszín csík
a *Hét utolsó* szó hatodik képéhez kötődik
isten szemérméhez (pilinszky)
már-már valóban jégzsinórrá fokozódott
édesapám boltjában volt ilyen
az élesztővágó íj idege
először pillantva rá
zavartan azt mondtam
fázisaira bontva
duchamp festette volna
így meg
a keresztről való levételt
veszi le magát borzalmasan erős
élettempóját megállítván (*elég*)
dezsó veszi le mindent maga csinált
veszi le önnön testét a keresztről
mint vették le lepedőben
gigászi erőfeszítések
gigászi hajlatai a korpusznak
gigászi gyűrődései a drapériának
istván legmegrázóbb képe
dezsó kérdeztem olykor munka közben
mondta istván a telefonban itt vagy
és dezsó mindig megtalálta módját
jelezzé valamiféleképpen
hogyan ott van
3 napig még bolyong a lélek
jóllehet már nem bolyongott
már mint szerezsen király
ült a trónján
egyik kezében semmis verébszárny
legyező
a másikban akárha afféle
csalítójásként használt
koksztója
mind összemaszatolta

az ómama által bevarrt szemű
fehér kotlóst
a túlpréselt kokszyémánt
magyarázta gyerekkori barátom
ki gyémántként próbált eladni nekem
egy kokszy csalitójást
mert mondta csak a bevarrt szemű
kotlósban van olyan prés
amely gyémánttá képes
préselni a kokszytojás hímporát
jóllehet én tudtam
lévén hogy ómamám is bevarrta
a kotlós szemhéját
én tudtam dezső markában
nem kokszy csalitójás
tojásdaddá formálódó
grafitrög csillog
és kéményseprő sem volt
(én az szerettem volna lenni
ha megnövök ++)
kezén arcán a sötét hímpor
grafitpor volt
éljen a király
éljen a grafitkirály
visszahangzott erről s arról is
valami gátolt
nagyon gátolt temetésére
felutazzam
féltem fennakadok a migránsok
avagy a korona határzárán
nem értik majd meg
kinek a temetésére indultam
ki az mi az hogy tandori
kisztilú lesz piti az egész
tévedtem
éppen hogy méltó volt
királyi
kérdik palicsfürdő infaustusai
igen
mert megjelent kurtág
megjelent kurtág kérdezték
igen mintha megjelent volna
de az is lehet
innen ugyanis nem juthatsz
pontos információkhoz
a szelleme volt
kurtág valójában ágnes temetésén
jelent meg
dezsőén mondom csak a szelleme

ugyanis nagyot reccsenve
letört egy ág (+++)
igen mintha dezsó azzal az ággal
akarta volna jelezni kurtágnak
tudja ott van
ha pesten járok mindig megjárom
jöllehet immár nem járhatok pestre
de járok olykor gondolatban
mindig megjárom
dezsó santa scaláját
ha nem látnak a fiatal költők
mert ők is visznek olykor
ilyen-olyan ajándékot
ha nem látnak
négykézláb kapaszkodom
milyen jó ha nem látnak
négykézláb szaladgálni
hason csúszva kapaszkodni
töpörtyűt
az általam annyira szeretett
szerbiai dohánytöpörtyűt
kis nyírdézsában kecsketúrót
fügét náspolyát
épp repedni készülő pomagránátot
vinni a küszöbre dezsónek
olykor ha nagyon elfáradok
leülök
üldögélek soká
dezsó santa scaláján
a lánchíd utca 23 alatt
a negyediken
ott fenn üldögélni jó
aztán inkognitóban
ahogy jöttem visszautazom
a határzár túloldalára
illetve immár a koronajárvány
miatt másodszer is elrendelt
hol csak ezen
hol csak azon az oldalon
hol azon is és ezen is
elrendelt
valamint kombinálni is
tudni kell
hogyan netán mégis
az adriára mennétek
tán úgy is mondhatnánk
ha az adriára mennénk haza
magyarországon horvátországon
netán bosznián keresztül

illetve hát melyik folyosón
 be melyik folyosón ki
 az immár általános vesztegzárban
 még felmászol hason csúszva utoljára
 dezső itt vagy kérdi istván
 és dezső kezében az épp explodáló
 pomagránáttal jelez
 itt van
 ugyanis azt az ágat is
 csak ő törhette le
 ott a temetőben mondja
 mert csak dezsőnek volt olyan
 erős keze
 tudom mondom jól tudom
 mert amikor először találkoztunk
 teljes erőből hátba vágott
 azóta dadogok töpörödöm
 tapórré
 csak dezsőnek volt olyan erős keze
 azt a vastag ágat letörje
 még egyszer rímeljen
 megszólaltassa a megarímet
 mint olyant
 a kurtággal
 mert mint esterházy péter mondta:
TD olyan, mint Kurtág,
ugyanarra emlékeztet, mint ő,
arra, hogy a művészet legfőképp
szabad és radikális.

(+)

Nádler e képe fölött angyal repült át, mondom Péternek az egyik új Nádler-képnél, az előszobában, miközben fél szemmel a függönyszerűen lengő, széles, kék gesztus-sáv mögött a szemérmes aranyat, a még szemérmesebb rózsaszínt – a kép ikonszerűségét kutatom, angyal röpiült át, Fra Angelico angyala, de akkor hirtelen zavarba jövök, tán el is pirulok, arra gondolok, Péter is úgy repült át a magyar irodalom fölött...

(++)

Most, a zágrábi földrengésnél is ott voltam. Tudtam, Zágrábban filozófiát tanultam, tudtam Zágrában hány kémény van. Tudtam, hány kémény (4000 kémény) fog alázuhanni. Nem győztem őket kapkodni.

(+++)

Dezső temetése, pontosabban hamvainak elhelyezése a Kerepes úti temetőben történt, a hatvanas évek elejétől kiépített művésziparcella közepe táján, ha jól emlékszem, nagyjából tehát Krúdy és Kosztolányi közt félúton... Az az ág pedig, mondom, jó magasról tört le nagy robajjal egy közeli fáról, ha fontos, szívesen kimegyek újra a sírhoz, és megnézem, melyik (milyen) fa lehetett az. A törés, a zuhanás és a földet érés hangjaiból mindenesetre úgy maradt meg a fülemben, illetve részben láttam is, hogy ha alatta áll valaki, nem biztos, hogy túlélte volna...